

življenje žene belega oficirja, kasnejšega sodelavca in žrtve enkavedejevske neusmiljenosti, begunke, emigrantke, ki je tolkla brezdomstvo, lakoto in nerazumevanje, pesnice, ki se je »vse življenje branila pred vsakodnevno banalnostjo z delom in se je tistega dne, ko se je to pokazalo kot nedovoljeni luksuz, ne vedoč, kje naj izgine v obupu, skrila nanagloma v smrt, ko je dala svojo glavo v drsečo zanko natanko tako kot pod blazino«. (Pasternak.)

PESMI

(Ob stoletnici pesničinega rojstva)
prevedel T. Pavček

MARINA CVETAJEVA

* * *

Greš, meni podobne čudi,
pogled k tlom povešaš svoj.
Veš, jaz sem ga nekdaj – tudi!
Mimoidoči, postoj!

Preberi – ko si pelina
in makov nabereš cvet –
da so mi rekli Marina
in koliko štela sem let.

Ne misli, da tu je – gomila,
da vstanem v grozi iz nje...
Preveč sem sama ljubila,
se smejala, ko se ne sme!

In vili so se mi kodri
in bila kri v žilah takt...
Tudi jaz sem *bilá*, popotnik,
popotnik, ustavi korak.

Utrgaj si bilko, poišči
še jagodo med zelmí,
saj večjih od pokopaliških
in slajših sadežev ni.

Samo ne stoj mrk in ganjen,
k tlom z glavo ne sklanjaj se ...
Nalahko pomisli name,
nalahko pozabi me.

Kako si svetel ves v lúči!
Ves z zlatim prahom zasut ...
– In naj te nikar ne muči
moj glas izpod grobnih grud.

3. maj 1913

* * *

Tvojemu peresu – jaz sem stran.
Bela stran. Vse jemljem nase mirno.
Tvojemu bogastvu varuh vdan:
vračam in povrnem vse stoterno.

Jaz sem – črna zemlja. Jaz sem – vas.
Ti moj žarek si in dež vsemirja.
Ti Gospod si, Gospodar, a jaz –
črnica – in bela stran papirja.

10. julij 1918

ORFEJ Tako sta plavali glava in lira
 nizdol v oddaljenost daljav.
 In lira je potrjevala: – mira!
 in ustne govorile: – žal!

Bilâ krvavo je srebrna in srebrno-
krvava sled kot dvojni spoj
vzdolž omrtvičenega Hebra –
O, sestra moja! O, brat nežni moj!

Le včasih z neutrudnim žalovanjem
se glavi ustavljala je pot.
A lira je zatrjevala: – Dalje!
a ustnice takoj za njo: – o, bog!

Na vzglavju, ki ga ziblje reka,
kot s krono združeni sta v daljo šli –
Kaj ni to kri, ki liri odteka?
Kaj ni srebro, ki z las meži?

Tako kot po stopnišču gre, vse krajšem,
nizdol po strugi – k zibelki vidé.
Tako k otoku gre, kjer slajše –
se laže slavec kakor kje drugje...

Kje le ostali svetli so ostanki?
Povej mi, val slanogrenak!
Mar gologlavi so podeželanki
ujeli se mogoče v sak?

1. december 1921

SAHARA Lepotci, na pot nikar!
O padlem srce,
ki pesek duši ga, nikdar
in nič ne pove.

Lepotci, ne lažem vam!
Iskanj treba ne bo:
zgubljeni mir najde sam
in grob s to potjo.

Z deželami – pesmimi
požara, čudes,
z deželami – pesmimi
prinesel je kres

meni sušni, peščenasti,
brez dne in brez dna.
Z deželami – pesmimi
mi šel do srca.

Brez zavisti poslušajte
to zgodbo duš dveh.
Peščenasta suša je
v oazah – očeh...

Adámovo jabolko
je vzbujalo slast . . .
Sem krepko ga stisnila
kot bog in kot strast.

Brezimni je – pal. Ujet.
Ne iščite ga, ljudje!
Puščave ne vejo za sled –
v njih tisoči spe!

Pokoj, umiritev do pen
vzkipelih valov . . .
Sahara in pesek njen
tvoj grob sta in krov.

3. julij 1923

* * *

Naj bo dim tvojih pip še tako močen
in trpek, – ga je goltati – strast!
Zato ker je – mesto – ponoči
neba obrnjena plast.

Naj bo dan tvojih del zaničevanih
še tako gol – si ti ponoči – šah!
Strast je spravila zvezde k – zemljanom!
Kot karta sozvezdij je – prah.

Naj Hektor ali mordà Bonaparte
te kličem? Moskva ali Troje blišč?
Kot zvezdne ali vojaške karte
je mesto leglo . . .

Ljubezen? Prazen nič!

Mar mine? Nadzemeljske beračije
varovanec sem v noči – šah.
Padlo nebo na zemlji sije.
Kot karta ozvezdij – prah

se razsipa . . .

30. avgust 1923

POSKUS
LJUBOSUMJA

No, kako živite z drugo –
bolj preprosto? – Udar veslin –
in vzdolž brega v varno strugo
kmalu je zbledel spomin

name – otok plavajoči
(ne po vâdah – čez nebo!)
Duši! – ne ljubimki vroči,
samo sestri sta lahkó!

No, kako vam je s preprosto
žensko? *Brez boginj, bogov?*
Ko carico ste s prestola
vrgli (sami šli nizdol),

no, kako je – se je steklo
v skrb in sitnost? Gre v korak?
Taksi na nesmrtno plehkost
kako kos ste, siromak?

»Naj minijo krči, svaja!
Dom poiščem in miru!«
No, kako je z njo, ki ugaja
mojemu izvoljencu?

Je bolj slastna in užitna
jed? Že siti? ... Očitke vkraj ...
Kako daje vas približnost, –
vas, ki ste izboljšali Sinaj?

No, kako živite s tujko,
tukajšnjo? Do konca vdan?
Vas po hrbtu ne zdeluje
Zevsovih povodcev sram?

No, kako vam gre – se rine,
gine? Grejo rime v takt?
Kljuvanju vesti nemirne
kako kos ste, siromak?

No, kako živite z blagom
tržnim? Davek krut? Hud krah?

Po karrarskem kamnu dragem
kako padete na prah

sadrov? (Izklesan iz gmote
bog – in do črepinj razbit!)

No, kako je s tisočstoto –
vam – ki veste za Lilit?

Ste novosti že slučajno
siti? Zgublja čar prelest?

No, kako vam je z vsakdanjo
zemsko žensko brez vseh šest

čutov? ...

No, ste srečni? Čujem
Ne? V prepadu brez globin
vam kako je, ljubi? Huje,
ali kot je meni – z njim?

19. november 1924

POGOVOR Z
GENIJEM

Kepe v obraz –
lovor je slav.
»Zgubil sem glas.«
»Pel boš!« – »Prestal –

(lovor za zdrob
menjam ovsen!)
srčni je zvok –
slap mlečnih pen.

Pušča. Meglà.
V polno pomlad
praznost zijá.«
»Prastar citat!

Nehaj že s tem!«
»Bolje da v svet
kamne tolč grem!«
»Tam pel boš spet!«

»Kaj sem kalin,
da ves vek svoj
pojem?«

»Mri in,
ptica si, poj!

Vsemu navkljub!«
»Dveh rim ne znam prav
spraviti vkup!«
»Kdo kdaj – je znal?«

»Trpim.« – »Kar daj!«
»Skošen je log
v grlu!« – »Grgraj:
v grču je zvok!«

»Levov, ne žen
je to stvar!« – Spev
dece: »zgubljen
Orfej je pel.«

»Še v smrtni čas?«
»In še potem!«
»Zgubil sem glas.«
»Poj nam o tem!«

4. junij 1928

Žile sem odprla: neustavljivo,
nejenljivo vre življenje iz njih.
Krožnike podstavljajte in sklede;
vsak bo krožnik majhen, malovreden,
vsaka skleda plitka.

Čez gre, *mimo*,
močit črno zemljo v stebelcih.
Neustavljivo, nenadomestljivo
in neobnovljivo lije – stih.

6. januar 1934

OČETOM 1

V svetu, ki tuli
 prihajajočim: Slava!
 v meni: »Slava minulim!«
 nekaj pošepetava.

Vam, ki odhajate mili,
 z računom neusklajeni,
 ki dima niste rodili,
 a ste predhodniki – meni.

S čopičem, s tipko
 v dvoboju – s pisali,
 papirjem – ste čisto
 in častno končali.

Lepša od snežnih prelesti
 je vaša belina.
 Lasje vaše zavesti
 so zdaj – zgodovina.

OČETOM 2

Rodu v Kremlju z Vstajenjem
 in s španskim bezgom – pozdrav!
 Rodu, ki sredi zemlje
 do kolena je stal,

z glavo zvezd se dotikal!
 Vam, bolj rahlim od bilk –
 že ko zrak le zaniha,
 Duša! dahne vaš vzklík!

In le dušo od bogastva
 ste rešili pred zlom,
 brez enakosti, bratstva
 vam, starejšim sodobnikom,

ki dlan k spravi ste, hvali
 kot Kavkazec smeje

vina vrč – vsem dajali,
a sovragu – obe!

Ne s Sireno, s sinjino
bezga ujeti v brlog –
rod, lebdeč nad ravnino,
z večnim nagnjenjem *od*

zemlje, *nad* njo in dalje
od gorjá in blagá,
rod brez tal in podlage,
toda s táko – do dna

brezna vidne prepadne,
kjer iz votlih oči
slika deve pomladne
kakor živa strmi.

Rod, v katerem je zalši
bil, kdor bolj je trpel.
Rod! Jaz v vrsti sem vaši!
Kot v zrcalih odsev.

Vaša z bistvom in stasom,
s spoštovanjem duha.
In s prezirom začasne
uniforme mesa.

Vi ste dete, izbrano,
da postane poet,
razen s kovancev mano
z *vsem* posprémili v svet,
razen z bogom Baalom
z boštvi vseh veljav in postav ...
Rodu – s srečo propalo,
moj nesmrtni pozdrav!

Vam, ki úmete biti
v neobstoječem samó,
ki med plesom ljubiti
ste uméli tako!

Vse do zadnjega časa
v zvezde zazrti neba!
O, odhajajoča rasa,
hvala ti od srca!

16. oktober 1935

Mitja
Peruš

Tarikova velika zaokrožitev (kronološki esej)

(Ljubljana, marec 1992)

Avtorjev edini dobrotljivi namen je rešiti od Tarikovega življenja, kar se rešiti da, ter mu omogočiti častni izhod iz spleta ljubih in neljubih okoliščin, v katerih je bil tolikanj srečen in nesrečen, da ni več vedel, kaj je in kaj ni.

Naj bralec spregleda književniško neotesanost tega zapisa in surovo fragmentarnost. Naj ga ne moti konglomerat tega in onega, kajti prav to je opečatilo Tarikov hod. Tako ali tako mu lahko sledimo LE PRIBLIŽNO in dokaj površno, vendar edinole strogo zavedajoč se, da je vsak sklop besed samo strdek, drobec na gladini morja!

Odpuščeno bo bralcu, če preleti v vsej bliskovitosti in zakrknjeni enostranskosti suhoparni začetek, ki pa je bil nujen zavoljo želje po PRISTNI postopni razgrnitvi vsega, kar je zazidalo niz Tarikovih stopnic. Le tako je bilo moč prikazati rast vsebinske gostote od odsekanih utrinkov do neizbežnega procesa. Po teh stopnicah pa vzpon pripelje v prostore, kamor tipa pot slehernega človeka tako ali tudi precej drugače, v mesta, kjer smo si često blizu in se vendar začuda poredko srečamo...

PRED TO POMLADJO

Tarik strogo premišljeno in nadvse dosledno gradi svoj sistem. Nič ne sme ostati zunaj. Delo je intenzivno in naporno, vendar je v vseh smereh napredovanje kljub težavam zadovoljivo ali celo kar očitno.

Specializirani študij matematike sicer deloma utesnjuje njegove širše interese, vendar nastrga čas tudi za prebiranje strokovne literature z drugih področij, leposlovja, obiskuje številne razstave, koncerte, raznovrstne prireditve, si privošči potovanja. Vse je urejeno, načrtovano in sistematično. Hkrati pa resno, včasih celo malo togo in nesproščeno. Drži se bolj sam zase. Svet okoli sebe z zanimanjem opazuje, a se ne vključuje vanj posebej dejavno.

H koncu te pomladi ga iznenadi prometna nesreča. Prav grobo ga pahne iz korita in razcefra njegovo nedotakljivost. Priklene ga na mirovanje, okrevanje v bolnišnici.